

Keep the faith!

Skinheads και northern soul: μαύρη μουσική, λευκή εργατική τάξη

και οι περιπλοκές του ρατσισμού στη Βρετανία των 70s.

(Το κείμενο είναι βασισμένο στο άρθρο: "Voices of hate, sounds of hybridity: black music and the complexities of racism", που δημοσιεύτηκε στην επιθεώρηση Black music research journal, το φθινόπωρο του 2000. Αποτελεί μια σημαντική -κατά την γνώμη μας- μελέτη περιπτώσεως για την πολιτιστική επικράτηση της μαύρης κουλτούρας στη Βρετανία των 70s αλλά και την προσπάθεια απονεύρωσης ή και διαστρέβλωσής της απ' το λευκό κόσμο. Στο τελευταίο, αυτό, κομμάτι του αφιερώματος φιλοξενείται μια εκτίμηση για το ζήτημα της πρόσληψης της μαύρης μουσικής από τα λευκά ακροατήρια καθώς και μια ευχή για το μέλλον. Τα δύο πρώτα μέρη που είναι αφιερωμένα στους σκινάδες και τη σκηνή της northern soul αντίστοιχα μπορείτε να τα βρείτε στα τεύχη #21 και #22 ή στο antifascripta.net)

Μέρος III.

Ο Tim Ashibente¹ επισκέφτηκε πολλές φορές τις ΗΠΑ από το '79 κι έπειτα παίρνοντας συνεντεύξεις από μια πληθώρα καλλιτεχνών. Ο ίδιος αναφέρει:

Ίσως να είναι επειδή είμαι μαύρος αλλά θέλω να ξέρω για τους ανθρώπους που έφτιαξαν τη μουσική και τις ιστορίες πίσω από τους σπουδαίους northern soul δίσκους. Βλέπεις, για τους περισσότερους η φάση είναι απλά τα βινύλια που μαζεύουν... ένα εμπόρευμα που το αγοράζεις και το έχεις. Διατηρώ τις αμφιβολίες μου για το κατά πόσο κάποιοι από τους λευκούς που είναι στη σκηνή ενδιαφέρονται για τους ανθρώπους που δημιούργησαν τη μουσική".

Και η αλήθεια είναι πως για πολλούς από τους λευκούς soul fans, το ενδιαφέρον για τους μαύρους δημιουργούς είναι τόσο βαθύ όσο και τα αυλάκια των αγαπημένων τους δίσκων.

Αντικλώντας το επιχείρημα του Adorno², η "μαυρότητα" (blackness) μετατρέπεται όντως σε ένα χρωματικό εφφέ και όχι σε μια αντανάκλαση της καθημερινής ύπαρξης της μαύρης Αμερικής. Για τον Tim, η αναζήτηση και η δημιουργία σχέσεων με τους μαύρους καλλιτέχνες που έφτιαξαν τους northern soul δίσκους προσφέρουν τη δυνατότητα να αναστηθούν οι ανθρώπινες υπάρξεις που έχουν εγκλωβιστεί στα 45αρια.

"Μόνο όταν βρεις τους ανθρώπους και μιλήσεις μαζί τους μπορείς να σχηματίσεις μια άποψη για την πάστα τους. Πολλοί από αυτούς τα πηγαίνουν καλούτσικα, δεν έχουν πιάσει πάτο εγκλωβισμένοι σε κάποιο γκέτο και συνεχίζουν να παλεύουν για μια αξιοπρεπή ζωή. Σε ότι έχει να κάνει με τους δίσκους τους, πού να 'ξερες πόσες φορές άκουσα να μου λένε "Ωχ, έχεις αυτό το δίσκο; Πρώτη φορά τον βλέπω στη ζωή μου! Νόμιζα πως η δισκογραφική δεν το κυκλοφόρησε ποτέ!". Ή συχνά μου λένε πως είχε κυκλοφορήσει μόνο για τους ραδιοσταθμούς. Οι τύποι δεν έχουν ούτε μια κόπια από τα δικά τους τραγούδια. Για τόσο σπά-

νιους δίσκους, μιλάμε!"

Οι soul τραγουδιστές γίνονταν συχνά αντικείμενα εκμετάλλευσης από τις εταιρείες με πλαστά συμβόλαια ή πενιχρά ποσοστά. Το ότι κάποιοι fans όπως ο Tim τους επιστρέφουν τη φωνή της νιότης τους ξανασιμγόντάς τους με τις ίδιες τους τις δημιουργίες, είναι τραγικά ειρωνικό. Τα αυλάκια του βινυλίου αντιστρέφονται καθώς οι ήχοι επιστρέφουν από την καρδιά της βιομηχανικής Βρετανίας στα αυτιά των ανθρώπων που τους δημιούργησαν. Επιστρέφουν από τη Βρετανία όπου, εν αγνοία των ανθρώπων αυτών, γέμιζαν τις πίστες για 30 χρόνια...

Οι λευκοί fans, λοιπόν, δεν πολυενδιαφέρονται για τους ανθρώπους που έφτιαξαν τη μουσική που αγαπούν. Ωστόσο το πράγμα δεν σταματά εκεί. Το βήμα από την αδιαφορία, στη διαστρέβλωση κι από κει στην αυθαίρετη ιδιοποίηση δεν είναι μεγάλο. Αναφερθήκαμε και στο πρώτο μέρος (τεύχος #20) για το πώς η σκινάδικη κουλτούρα βασίστηκε στη μαύρη μουσική και φυσικά όλοι μας γνωρίζουμε για το πώς πολλοί από τους σημερινούς σκινάδες πουλάνε τρέλα μιλώντας για φασισμό με όχημα μια διαφυλετική υποκουλτούρα. Θα θέλαμε λοιπόν, σαν συμπέρασμα να τονίσουμε δύο σημεία.

Κατ' αρχήν η μαύρη μουσική μπορεί να περιέχεται σε ρατσιστικές κουλτούρες που κουβαλούν μια σύνθετη υβριδική ιστορία. Κάποια από τα ίχνη της παραμένουν θολά, όπως είναι για παράδειγμα οι blues ρίζες όλης της μοντέρνας ροκ μουσικής (ο Ian Stewart Donaldson πχ είχε σαν βασική του επιρροή τη -βασισμένη στα blues- μουσική των Rolling Stones) ή οι τζαμαϊκανοί ρυθμοί που έφεραν στη ζωή το skinhead moonstomp. Αυτό που θέλουμε να πούμε, δηλαδή, είναι πως στις καθημερινές ζωές των λευκών, η πραγματικά ερωτική λατρεία της μαύρης μουσικής μπορεί να συνυπάρχει με το ρατσισμό χωρίς αυτά τα δύο να συ-

γκρούονται. Θα αναφέρουμε ένα σχετικό περιστατικό, που μας έτυχε παλιότερα ενόσω δουλεύαμε σε κάποιο σχετικό πρότζεκτ. Είχαμε γνωρίσει έναν 15χρονο skinhead από τα Midlands, τον Daniel. Ο Daniel δεν ήταν οπαδός των Screwdriver αλλά fan της rave και house μουσικής. Όταν του είπαμε πως η μουσική που αγαπά είναι μαύρη και πως έχει επηρεαστεί καθοριστικά από μαύρους gay DJs του Σικάγο πολύ πριν φτάσει στην Αγγλία, αυτός υποστήριξε πως δεν είναι έτσι. Και όταν του είπαμε πως αν πετάξουμε έξω από τη χώρα τους μαύρους θα φύγει και η μουσική μαζί τους, αυτός απάντησε -μετά από μια στιγμή σιωπηλού προβληματισμού- πως "όχι, γιατί θα έχουμε τις κασέτες, έτσι δεν είναι;". Μαύρη κουλτούρα, χωρίς μαύρους ανθρώπους! Το πρόβλημα λύθηκε... Το περιστατικό μας θύμισε αργότερα, μια θριαμβευτική όσο και διεστραμμένη εκδοχή των ιδεών που είχε εκφράσει ο Walter Benjamin, για τις δυνατότητες της μηχανικής αναπαραγωγής της κουλτούρας. Στην προκειμένη, η μαύρη κουλτούρα, μετατρέπεται (για να χρησιμοποιήσουμε τη φράση του Franz Fanon) σε "αντικείμενο ανάμεσα στα αντικείμενα" όπου η ηχητική της επίδραση και απόλαυση μπορεί να διαχωριστεί από κάθε συσχέτιση με τους δημιουργούς της. Η μουσική, τελικά, κάνει τη σάρκα και το νεύρο της επειδή ζει "στις κασέτες" και μόνο σ' αυτές.

Θέλουμε, ωστόσο, να επιστήσουμε την προσοχή στο γεγονός πως ο εναγκαλισμός του λευκού κόσμου με τη μαύρη μουσική κουβαλά -όντως- μια κρυφή προίκα. Όπως αναφέραμε και στο πρώτο μέρος, κριτικοί σαν τον Adorno τονίσαν το γεγονός πως η εμπορευματοποίηση της μουσικής σκλαβώνει τη δημιουργικότητα ενώ παράλληλα έχει και μια ναρκωτική λειτουργία για τους ακροατές. Ωστόσο, η οπτική αυτή (όπως και μια πληθώρα κοινωνιολογικών μελετών που δεν μπήκαν στον κόπο να ασχοληθούν με τον ήχο και τα πε-

Η μουσική της αυθεντικής γενιάς skinheads των 60s -δηλαδή, το τζαμαϊκανό ska και rocksteady- αναβίωσε κάπου στα τέλη των 70s με αρχές 80s. Αυτό το δεύτερο κύμα τζαμαϊκανής μουσικής παίζονταν από διαφυλετικές, ή και λευκές μπάντες όπως οι Specials, οι Madness, οι Bad Manners και οι Selecter, τα μέλη των οποίων ήταν γέννημα - θρέμμα Βρετανού πολίτες και οι οποίες έκαναν ξεκάθαρο το αποτύπωμα της μαύρης μουσικής που ήταν σε ένα βαθμό συγκαλυμμένο στη σκινάδικη κουλτούρα. Αυτή η φυλετικά μικτή μουσική σκηνή που έγινε γνωστή σαν "2 Tone" (από την δισκογραφική εταιρεία με το ίδιο όνομα στην οποία είχε υπογράψει μια πληθώρα των εν λόγω συγκροτημάτων) μετέφερε αυτόν τον πολιτιστικό διάλογο που ξεπερνούσε το φυλετικό φράγμα, σε νέα επίπεδα. Δυστυχώς, η χωρητικότητα του εντύπου δε μας επέτρεψε να αναφερθούμε εκτενέστερα στο δεύτερο, αυτό, κύμα. Επιφυλασμάστε για το μέλλον. Τιμής ένεκεν, δύο φωτό από Selecter (φωτό 1) και Specials (φωτό 2).

ριεχόμενα της μαύρης μουσικής) δεν κατανοεί πως τα αυλάκια του βινυλίου καταφέρνουν να κρατάνε ζωντανές τις φωνές και τους ήχους όσων δημιούργησαν τη μουσική αυτή. Και επιπλέον δεν είναι σε θέση να εξηγήσουν γιατί συγκεκριμένα είδη μουσικής αποκτούν, εν τέλει, τόση επιρροή.

Αυτό που συναντάμε στις πρώτες τόσο reggae όσο και soul ηχογραφήσεις είναι πως συλλαμβάνουν μια ζωντανή στιγμή που συμπυκνώνει όλες τις αποχρώσεις και συνθήκες της σκινάδικης παραγωγής. Το γεγονός πως οι δίσκοι αυτοί φτιάχτηκαν με μηδανικό overdubbing ή πολυκάναλη ηχογράφηση τονίζει την αμεσότητα και το νεύρο τους. Η γοητεία τους πηγάζει, εν πολλοίς, από αυτή τη "real time" ποιότητα. Δυστυχώς, δεν υπάρχει κάποιο ευρητήριο για να ανασύρουμε τα μητρώα ή να εξακριβώσουμε την ταυτότητα όλων των δημιουργών τους. Ωστόσο, η ύπαρξή τους και μόνο αποτελεί μια πρόσκληση στην οποία μπορούμε (αν και όχι υποχρεωτικά) να ανταποκριθούμε. Καθώς κάποιοι λευκοί αρχαιολόγοι του βινυλίου ψάχνουν παθιασμένα για αποκόμματα ή πληροφορίες σχετικές με τους δημιουργούς των αγαπημένων τους δίσκων, κάνουν την είσοδό τους σε ένα κόσμο στον οποίο οι μαύροι δεν έζησαν σαν κάποιο "χρωματικό εφφέ" αλλά σαν σύνθετα όντα. Όπως σημείωσε και ο Tim Ashibende, το να φέρνεις κοντά τους "ήχους" και τους "ανθρώπους" είναι ένα χτύπημα στην προσπάθεια του ρατσισμού να αντικειμενοποιήσει την κουλτούρα δημιουργώντας καρικατούρες και στερεότυπα. Και είναι αλήθεια πως για κάποιους από τους soul fans απ' τους οποίους πήραμε συνεντεύξεις, ήταν αυτή ακριβώς η εμπλοκή τους με τη μαύρη μουσική, που τους ώθησε να διαβάσουν για την πολιτική του Κινήματος Πολιτικών Δικαιωμάτων και να κατανοήσουν τις ιστορικά καθορισμένες κοινωνικές δυναμικές που βρίσκονται ενσωματωμένες στους αγαπημένους τους δίσκους. Θα ήταν εύκολο να παρακάμψει κανείς το δεδομένο αυτό σαν "ασήμαντο", ωστόσο για

να το κάνει θα πρέπει πρώτα να παρακάμψει το ρόλο της μαύρης μουσικής ως δημιουργού κριτικής σκέψης στο πεδίο της καθημερινής ζωής. Πρόκειται για μια μορφή αντιρατσιστικής μάχης που δεν είναι σε καμιά περίπτωση αυτόματη: αποτελεί αντίθετα μια κρυμμένη δυνατότητα με την έννοια πως η Ιστορία και τα νοήματά της βρίσκονται (εμφανώς ή συγκαλυμμένα) μέσα στην ίδια τη μουσική. Μια κρυμμένη δυνατότητα που μόνο ο υποκειμενισμός μας μπορεί να αξιοποιήσει.

Όπως αναφέραμε και στα προηγούμενα κεφάλαια, οι πολιτικές της πρόσληψης της μαύρης μουσικής θα πρέπει να αξιολογούνται προσεκτικά με όρους χώρου και χρόνου. Και γι' αυτό πρέπει να επισημάσουμε πως δεν είναι μόνο οι ρατσιστικές ενσαρκώσεις της skinhead κουλτούρας που έχουν αποικιοποιήσει τον κόσμο: η πολυπλοκότητά της -γκροτέσκα και παραμορφωμένη σε μεγάλο βαθμό- έχει καταφέρει να παράσχει τη δυναμική της και στους αντιρατσιστές skinhead. Η Γερμανία, για παράδειγμα (όπου πολλοί νέοι έχουν υιοθετήσει το στυλ του βρετανικού σωβινισμού και θεωρείται η Μέκκα για τους ρατσιστές skinhead) έχει εισάγει και την άλλη, την αυθεντική εκδοχή της κουλτούρας. Ένα σπουδαίο βράδυ του Δεκεμβρίου του '97, βρισκόμασταν καθ' οδόν για να συναντήσουμε τον ποιητή και παλιό μας φίλο Flemming Rogilds σε ένα northern soul all-nighter στο Ανατολικό Βερολίνο -αν και με κάποια δυσπιστία για το τι θα μπορούσε να είναι στα αλήθεια εκείνο το μέρος. Φτάνοντας στο Volksbuhne, ένα Μπρεχτιανό θέατρο στην πλατεία Roza Luxembourg, βρήκαμε μια πίστα γεμάτη από Γερμανούς, Τούρκους αλλά και Αφρικανούς, γυναίκες και άντρες, όλους και όλες τους άψογα ντυμένους με Ben Sherman, Fred Perrys, Crombies, Levi's και συνολάκια αλά Mary Quant. Οι δίσκοι της Melba Moore, του Major Lance και του Gene Chandler γέμιζαν τη πίστα. Στο τέλος αυτής της μακριάς και συγκινητικής βραδιάς θυμάμαι να ξεμυτίζουμε θαμπωμένοι απ' το πρώτο φως της μέρας και

να χαζεύουμε τον ερυθρόλευκο τηλεοπτικό πύργο που κυριαρχούσε στον ορίζοντα του ανατολικού Βερολίνου. Συνειδητοποιώντας πως η northern soul βρισκόταν πολύ μακριά απ' το Wigan και πως η μαύρη μουσική είχε, ήδη, βρει ένα νέο σπίτι.

Σημειώσεις

1. Μαύρος οπαδός και dj της northern soul. Βλέπε και τ. #22.
2. Βλέπε τ. #21.

Μιας και αυτό είναι το τελευταίο μέρος του αφιερώματος, για όποιον/α ενδιαφέρεται να μάθει περισσότερα για τη Βρετανία της δεκαετίας του 70, μπορεί να διαβάσει το "Antifascist '77 - σύντομη ιστορία του βρετανικού αντιφασισμού σε πρώτο πρόσωπο, 1970 -1980". Το πρώτο μέρος του βιβλίου είναι αυτό που λέει ο τίτλος του: μια -σε πρώτο πρόσωπο- αφήγηση απ' τον αντιφασίστα (και σήμερα μέλος του Whitechapel Anarchist Group) Martin Lux, ενώ το δεύτερο αποτελεί ένα index της (πολιτικής και πολιτιστικής) Βρετανίας της εποχής. Κυκλοφορεί από τις εκδόσεις antifa scripta.